

سهیرانا مهله

عهسکه ری بۆیک
گواستنه وهی بۆ نه لفه بای نارامی و دروستکردنی فهرههنگۆک:
ناسح حوسین سلیمان

کاملی گوندی مه یی ریسپی، جاره کتی ل ئۆدا مه دا چیرۆکهک ژ ژيانا خوه گلی کر: بوویه ره که بوهوریبه، قهنج نایین بیرا من، نزانم ساللا ۱۹۰۸ ئی بوو یان په ی را. ئەز خۆرتنه کی سشک بووم، گونده کی فرنگی * ئه رمه نی، نیزیکی باژاری گومریی دووئاژویی ئۆسمانی شقان بووم. ئۆسمان ژ قه بیلا جه لالیا بوو. ب مالی قه هه لا د ده ما باقی وی دا ژ ئیلا خوه قه تیا بوون و ل وی گوندی ئه رمه نیا دا بنه جی بوو بووم. ئەوی و ره حمه تی باقی من قه درئ هه ف پر زانبوون. مه، نه فه را قه هه ف ناس دکر. چووین هاتنا مه هه بوو. وی ئاخلیقی باقی من ئەز برمه مالا ئایین ئۆسمین.

ئەز بوومه دووئاژویی وی.

ئایین ئۆسمان ئیدی ژ حه فتیبی دهریاس بوو بوو، لی هه ل سه رخوه بوو، که سی ئه وقاس سال نه ددایین، ته یی بگۆتا ۴ - ۵۰ سالییه، ژیر و ژیهاتی بوو. شقانه کی پسپۆر بوو، په زی گوندیا یه کۆ - یه کۆ ناس دکر، چیرۆکین خوهش جه م هه بوون، دسترا، ئیجار چاوا دسترا...

گوندیا گه له کی قه درئ وی زانیبوون. هه ما د رۆژا ئه ولین دا ئەز هینی وی بووم و من ئەو حه ز کر. من تره بیمه نه، بیگونه برایی منی مه زنه. ژ بۆ ئوسا خه به رخوهش، روحسشک و حه نه کچی بوو کو ب زارۆکا را زارۆک بوو، ب مه زنا را مه زن. ئەز ده وسا نه بیی وی د هاتم، لی ته یی هه و بنه پیریا وی و ال من بکرا:

- ئۆریو، کاملی برا، فلان تشتی ئەم چاوا بکن؟ یانی ژ ساقا فلان دهره جی ئاقلی ته چ دیره؟

لاقردی خوهش دکر. چ سه ری وه بئیشینم، جوائیره کی گۆتانا وه بوو.

هافین بوو، مه په ز دهرخستبوو گوه ری. ئیقفاره که هیقه پرۆن ئەم هه ر دو ل سه ر گیهایین ل کپله کا گوه ری روونشبوون. شقانی ریسپی که تبوو نافا متالا.

- ناپې ئۆسمان، تو ساحتا خوه، چپړوکه کي بېټه برا شهف ل مه کن به.

جوامير ل وي ئيفقاري، بوويه رهک ژ ژيانا خوه ل بهر من فکړ، نه زې ژي ژ وه را گلي کم، نهو ميړک چوويه دنيا هق، نه ز مامه دنيا تړي نه هه قې. چاوا ژ من را گلي کريه، نه زې ژ وه را ئوسا شپړو فقه کم، تو تشتي خيلف ژ ده قې من دهر نايې...

"مالا مه ژ زوو فا د قې گوندي دا جي ه بوو بوو. راست ساله کي بهري ژ دايکبوينا من په حمه تبيې باقي من ژ ئيلا خوه دقته ته تي فرا.

بيري ژي باقي من شقان بوويه. دلي وي دکه فقه دايکا من. دايکا من ژ مالا ئاغا بوويه، که چما ما ئاغې بهره کا مه. باقي من دنه يره هه يلو، چاغي ئاغې ژي ل په ي حزکريا وي يه و که چکي نادني، نهو و دايکا من گوتانا خوه دکنه بهک، ئيفقاره کي دره قن تينه قې گوندي.

ژ خوه را دخه بتن، دبنه مال - حال، گوند دا بنگه ها خوه داتين، گوندي وان حز دکن، قه دري وان دگرن. پاشي، باقي من ب عرف - عه ده تي عه شيري، دچه خوه دا فېټه مالا کالکي من و ل هه ف تين.

چووين - هاتنا مه د ناقا ئيلي دا پر کيم بوو، هم ئيلي دوور بوو، هم ژي باقي من نامنتيا خوه ب ئاغې نه تاني.

نايې بيرا من کهنگي بوو، کيژان سال بوو، لي ئاخلي فقه بوو، پيژ نوو دهر که تبوو چيري، نه ز ژي خوړ ته کي ۱۹ - ۲۰ سالي بووم. باقي من گوت:

- لاو، ئوسمان، هان ژ ته را شان په را، هره په بازارا بازارې گومريې يان دوهاره کا ژار، يان هه سپه کي خوړ، (نم ژي را دپيژن بهر گير)، بکره بينه. چارخي مه تونه نه. نه مې که له کن، ب چارخي چه رمي وي به لکي ئيسال يو لي دچن.

نه زې خوړت، بانگ - بانگا من بوو، د ناقبه را گوندي مه و گومريې دا ژي رپيا ساعه تهک - دودا، روژا بازارې، روژي هه لا هې نه دير نه دا بوو نه ز ل ناف بازارا باژير دگه پيام.

بازاري گومريې ژ بهري فا بازاره کي گرانه. وي ده مې د ده ستې رووسا دا بوو، نافي باژير کربوونه نه ليکساندراپول، لي گونديا گشکا ژي را دگوتن گومري.

د بازارې دا تزه خه لک بوو: نه رمه ني، کورد، ترک،

رووس، هوروم، مه له کان. يې په ز دفروتن، يې دوه وار، يېن هه سپ و گوهدريژ، يېن کارتول، که له م، جه و گه نم، روون و په نير، ميوه، هري و گوشت، کولاف و نه موني، تيپر و چه وال. د جي ه کي دا هنگف دانيسوون، جيې دن برنج، حاجه ت و خه ملا پيره کا بوون. ته چ بخوه ستا هه بوو. بکرچي هه ف دچوون ده اتن. نه ز ئيمه کي خورت هه وسه خوه را ل ناف بازارې گه پيام. ئيدي نيژرو بوو من هه سپه ک ته خمين کر، حال تي دا نه مابوو، ته پف کرايې وي بکه تا. من گه له کي نه رزان نهو هه سپ کري، دزگينا وي گرت و هيدي - هيدي بهري خوه دا مال. هه تا ئيفقاري، ب مه شا وي هه سپي ئانجاخي گه شتمه مال.

باقي من ل مال بوو، پرسې:

- لاو، ته تشتهک تاني؟

من گو: "وله ه، هه سپه کي قوره ده من تانيه، هه ستې و چه رمه، نزانم چه رمي وي يې کير بي يان نا؟ هه سپ ل بهر ديري هه."

باقي من هه سپي نه يري، نه يري، گوت: "لاو، نه ف هه سپا عه ره بستانه، کحيله، هه سپي وه که قې تونه، خوه يي نه زان بوويه، پاک خوه يي نه کريه، لوما که تيه قې حالي."

مه ل بهر هه سپي تزه جهه کر.

"هه ر روژ مه هه سپ ب خوه را دبره بهر پيژ. کي دهرې چيري بوژ دديت، مه لي ته ولاندي، نه ز بهر روو دنشتم، کو وه ختي دا ته ولا وي بگوه زم، ئاقدم، تيمار کم. باقي من ژي په ز دچيراند.

هه سپ زوو سه ر خوه دا تين. مه ه - مه هنيشه ک دا هه سپي مه ئوسا هات گو هه ستن، کو مه رف شه رم دکر هه سپي بنه يريا. هه تا پايژي، ئيدي گونديا ته فا دهره قا هه سپي مه دا خه بهر ددان. رپيا کو هه سپي دن د روژه کي دا دچوون، هه سپي مه ساعه تهک دا دقته تاند. نه ز ل سه ر پشتا وي دچووم - ده اتم، کيف کيفا من بوو.

خودي عه قدا کو بار نه که لاو. کوباري زاني چ تينه سه ري عه قدا. مروف شاش دکه، دبه ل که قرا دخه. روژه کي ژي فکرا من را ني تهک دهر باز بوو، من گوته باقي خوه:

- باقو

باقي من گو: چييه؟

من گو نه زې هه پرم مالا خالي خوه. خالي من ئاغايې

ئېلەكە جەلالىيەت. ئەزى ھەرم كۆمە خوە، خالان و ئاپانى خوە بېنىم، برا ئەو زى مە ناس كن. چكا ل ورچ ھەيە چ تونەيە؟ ئەم زى ئىدى قى يى غەرىب بھىلن، ھەرن بگھيژن قەوم - پسمامىد خوە. كارى مە رېنجبەرتىبە، ئەمى رېنجبەرتىيا ئىلا خوە بكن، بژين. مە چ خوە ل فان دەرا ئوندا كرىبە.

باقى من گەلەكى ھەز ل من دكر، گۆت:

- لاوۆ، ئېل خوەشە، پسمام و پىشەوتىي مە يىن قەنج ھەنە، لى خالى تە يى قەلپى نامەردە. كىنا وى ل سەر مە ھەيە، وەرە قى فكرى سەرى خوە دەرخە، وردا نەچە، زىانا مە يى دەست وى بە.

من دا زۆرا خوە و گۆتى: "ئىدى سال بوھورىنە، وەدى كومرەشپى دەرياس بوويە."

دى و باقى من ژ گۆتتا من دەرەكەتن. كارى من كرن: ئاغى و ژنى وى را، گرەگرى ئېلى را دىبارى و خەلات كرىن و ئەز قەرى كرم. د داويى دا باقى من ئەز ھەمىز كرم و گۆت:

- كورپى من، خوەدى ب ئوغرا تە را بە، ھەرى. لى ئامنتىا خوە ژ ئاغى نەينە، ھەقزا خوە لى بکە. ئارخاين نەيە، نەيى خالى منە. تەمىا من ل تەيە، چ دكى بکە قاتى ھەسپى خوە بە.

- كەچەكە، ئەسلە باش زى ژ خوە را پچاچ كە، ئەم ھەرن ژ تە را بخوازن (دايكا من ئەز رامووسام)، خىرھەرى، خىرل سەر مە دا ھەگەرى برايى من.

ب پرسا ئەز چووم گھىشتمە مالا خالى خوە. د ناقا چەند زلاما دا خالى من روونشتبوو. ئەز ژ ھەسپى پەيا بووم، من سلاڤ دا حازرا، چوومە دەستى خالى خوە. من گۆ ئەز لاوى فلان كەسى مە. تەفا ئەز ناس كرم، پرسا دى - باقى من كرن. خالو دەى ل خولاما كر:

- ھەسپى خوارزىي من بکشين تەولى، بارى سەر داين، ئالف كن!

من تەخمىن كر، كو جاقى وى ژ ھەسپى نەدھاتە برىن، ئوسا ل ھەسپى دنھىرى، كو ئەز ژ ھاتنا خوە پوئشمان بووم.

- خوارزىيا تو زانى ھەسپى تە يى كحىلە، لايقى ئاغا - بەگانە. وە ژ كو كرىبە؟

من، زى دلئى خوەيى ساغ، چاوا بووبوو ئوسا حازرا را گلى كر.

د مال دا من خەلاتى گشكا بەر دانى. پىنج ژنى ئاغى

ھەبوون. من تى دەرخست، كو ئەو ژ ژنا خوە يا بچووك - بەيازى گەلەك ھەز دكە. بەيازى باوەر كى چاخى من را، يەكە بەدەو ئا بېشەرم دەھات خوانى.

خالى من زلامەكى نىچەبى زكەزن بوو. ل سەر دىمى قەمەر، دو چاقىن بېشەرمى قورە، ل بن برىين خوە رە، كىر دا ئاج و بەيانى مرۆڤ دنھىرىن، سوورەتى وى مۆرى قومولى بوون. سىمىلى خستە سخ ل بەر پۆزى مەزنى خوار دا بەنگزى قاچا دا دانە وى مېرى نېزىكى شىست - شىستپىنج سالى. ژ ئاخافت و بېپەرسەنگىيا زمانى وى خويا دكر كو پر نەھەقە.

ئىقارنى چەند جوائىرى سەرە خورجەك ل سەر ملنى وان، ھاتنە ئۆدا ئاغى. كىف - خالى ھەڤ پرىسین. ژ ئاخافتنا وان ئەز تىگھىشتم، كو يى ھاتى گوندىن ئاغىنە، ھاتنە ئاغى تەگلىفى داوھتا لاوى خوە بكن سىقەكە سوورى مەزن وەك نىشان تەگلىفكرنى ل بەر ئاغى دانىن. گەرەكى دو رۆژ شوون دا ھەرن ژ گوندىكى دن بووكى بىين. مېركا ئەز ناس نەدكرم. خورجا خوە ھلدان، ئەو بوو وى خاترى خوە ژ حازرا بخوەستانا، بچوونا، ئاغى دەى ل وان كر:

- لۆلىو، گەلى نەمەرقا، ھوون زانن ئەڤ خورتا خوارزىي منە، لى ھوون وى تەگلىفى داوھتى ناكن؟

مېركا چاقى ھەڤ نھىرىن، نزانبون چ بكرانا، چ بگۆتانا، كەرە - كەر دەرى خورجى قەكرن، سىقەك ژى دەرخست، دانىنە بەر من.

رۆژا كفشكرى، ئەم ل ھەسپا سيار بوون و مە وەكە سى مرۆقى بەرى خوە دا مالا باقى بووكى. چار - پىنج پىرەك بوون، يىن دنئى زلام. بەيازى ژنا ئاغى زى ھاتبوو بەر بووتىي. ئاقبەرا وان گوندى باقى بووكى رىيا دانەكى رۆژى بوو، ھەسپى من مىنا تەيرەدەكى ل بن من دا دەرەقىسى. چاقى ئاغى زى تم لى بوو.

رى دا لاوكا ل ھەڤ دانى كو بکەڤن جىرىدى، چكا ھەسپى كى باشە.

ئاغا گۆت: "بەرى، ئەز و خوارزىي خوە يى باژون. بەيازى خالوژنا من خوە ئاقىتە ئاغى، "نا، گۆ ئەزى ب ئۆسمىن را باژوم."

دە ئەز گىنج، دلئى خوە يى ساغ، چ زانم د بن زمانى كى دا چ ھەيە؟ ئاغى سرى دا بەيازى. من رى داينى كو پىشيا من كەقە. ئەوى داژوت، من زۆرى ھەسپى خوە زەڤت دكر، كو پىشيا وى نەكەقە. رىيا مە كەتە نەوالى.

سيارا ئىدى ئەم نەددىتەن، تالده بوو. نشكىڭ قا بەيازى ھەسپا خوه سەكناند، من ژى گو چكا چ لى قەومىيە، من ھەسپ ئازۆت چووم رەخ سەكنىم. ئەقى خوه ئاقىتە پىسىرا من: "ئۆسمان ئەز تە ھەز دكم. ئۆسمان من تو دىتى ئاغا بىرا من چوو. توبى دلى من... من گۆتى: "عەقدا خوهدى، ئاخىر تو خالۆژنا منى، كارى ئوسا وى چاوا بىبە؟" ئەوى گۆت: "دە ئەز تە را دىبىژم. تو ھاتى سەر سۆزى من، ھاتى، يان نا ئەزى ئاغى را بىژم، وى تۆزات بدە بى. گوھ بدە من وى ژ تە را رند بە. دخوازى ئەزى ب تە را برەڭم. ناخوازى ئەزى بىژمە ئاغى برا مالا وە بىنە ئىلى. دەستى منى ب تە را بە. تو زانى خەبەرا من ئاغى را چىبە؟ تەنى تو قارارا خوه سى من را بىژە." كەتە دەقى بەلى. مە بەرى ھەسپى خوه قەگراڭد پاش دا ھاتن. رانيزكاييا سيارا من ھەسپى خوه دا سەكناندن، كو بەياز بى و ژ من دەربازتر بە. لى بەياز ھات دەستى خوه ل مىلى من خست و دەرباز بوو. دەما ئەم گەيشتنە سيارا ئاغى ئاورەكە تووژ دا من، ب دژمناتى ل من دنهپىرى، گلىي تەعلە تەعن ژ من را گۆت. چ بكم. ژ ھاتنا خوه پۆشمان بووبووم، لى رىيا قەگەرى تونە بوو. تەقا تى دەرخستبوون.

سيارەكى، ب دزى قا گازی من كر و گۆت:
- لاوۆ، ئۆسمان تو ئەولادى جىوانمىرەكى باشى. من و باقى تە ھەقالتى گەلەك كرىبە. توبى گىنجى، دلساغى، نەمامتيا ئاغى نزانى. ئاغى عەجىبەكى بىنە سەرى تە. بەيازى دەما دەستى خوه مىلى تە خست، ئاغا لى بوو بىبەعجيا. قاتى خوه بە لاوۆ.

ئەز فكرىم، ج بكم ژ قى بەلى خالازىم؟ دەما ئىدى ھندك دما ئەم بگەپىژن مالا باقى بووكى، من ئاغا سيارا دا گۆت:
- خالۆ!

ئاغى ئاوپ دا من كول - كول گۆت: "چىبە؟"
من گۆت "ئەز ھەسپى خوه پىشكىشى خالى خوه دكم. نوو بەشەرا ئاغى خوهش بوو.

- خوهدى عەمرى تە درىژ كە لاوۆ! خوانىيە خوارزىن ماقولانى.

ھەما وى دەقى ئاغا ژ ھەسپى خوه پەيا بوو گەم دا من، ئەو ژى ھەسپى من سيار بوو. ب دلى كول من ھەسپ ئازۆت و ئەم چوونە مالا باقى بووكى.
بەيازى د رى دا مەجال نەددا من، ب چاڭا لى بوو ئەز

بخواراما. من ژى قەستا ئالىي وى دا نەدنەپىرى. ھن دەردى ئونداكرنا ھەسپى، ھن ژى شەرما دنى من نزان بوو چىكرا، ژنا چاڭدەرە، بىناموس، چقاس ژى بەدەو بە لاوۆ، مرۆڭ خوهش نايى.

وى شەقى ئەم د وى گوندى دا مان. ئەز، ئاغا و بەياز خاتوون مىقانى مەلايى گوند بوون. ل بەر مە سفرەكە گۆتتا تە دانىبوون: قەليا پىز ب پەنپىرى سىرمكرى، برنجا ب كشمىش، گۆشتى براشتى، نانى سىلى، ماستى گرتى، چەرەز، مپوى جوور ب جوور، نانى تەندوورى.

نان ل بەر من دا نەدچوو، ل ناڭ مالى كەچەكە حقدە - ھىژدە سالى دچوو - دەھات. كەچك بەدەو بوو ب جارەكى قا كەتە دلى من. من كەچكى نەپىرى ھەر تشت ژ بىرا من چوو. ئاپى تە گىنجىتى دا خوهش دسترا. من دسترا دەقى گشكا قەكرى مابوون. كەچكى ھەما ئوسا ل من دنهپىرى.

پى ھەسىام، كو ئەو كەچا مەلەيە و ناڭى وى ژى سەيرانە، عازاپە، دلى من ئەشق كەتى: "باشە من تشتەك ئوندا كر لى بووكەكە باش ژ داىكا خوه را دىت. ئەزى ل قرا ب دزى قا خوهستنا خوه مەلا را بىژم و ھەما چا قەگەريامە مالى، ئەز و باقى خوه بى بىنە خوهزگىنيا سەيرانى."

دەمەكى ئاغا و مەلا دەركەتن دەرقا، ئىمەكى خورت ئاخقىن. بەياز خاتوون كو د ناڭ ژنى مالى دا رىنشتوو، ھات كىلەكا من روونشت و دەقى خوه كرە گوھى من:

- ئۆسمان تە ئەز ھەلاندم. توبى بەخت و مرازى من. ئىدى دەباخ ناكم. ھەما ئەم قەگەريانە گوند، ئەزى ب تە را برەڭم. ھوون وەلاتى ئورسن، ژ قرا دوورن، دەستى ئاغى ناگەپىژە مە. كەلب ھەقالتى باقى منە، ئەوى ھەسپى تە ژ تە ستاندى، تو گەرەكى ژنا وى ژ وى بستىنى. ئاغا و مەلا دەقكەن، ب كىف ھاتتە ھوندور. دىسا دەست ب كىفى و كلاما بوو. من دخووست مەلا تەك بكم و خوهستنا خوه ژى را بىژم، ئوسا كو كەس تى دەرنەخە. ئەز گەلەكى ژ بەيازى دترسىام: "ئەوى پىخەمىي لىخە."

من گۆتە ئاغى:
- خالۆ، وەدى تىماركرنا ھەسپىيە، دەستورا تە ھەبە، ئەز تەسەليا ھەسپى كىم، تىمار بكم، ئالف بكم، ھەتا دەف - زورنە تى پەي مە. ئاغى گۆت: "ھەرە لاوۆ،

خوهدی عه‌مری درپژ بده ته، تو هیدی هیدی هینی قه‌ول
- قانونی عه‌شیره‌تیی دبی.

من گوت: "ته‌وله نها تارییه، یه‌ک چری ب من را بینه
وی قه‌نج به."
نه‌ز ژی وی نییتی کو مه‌لایی بی.

لی مه‌لا نه‌شق و قوره ره‌خ ناغی روونشتبوو، ده‌ی لی
سه‌یرانی کر:

- سه‌یران، سه‌یران لاوؤ. چری ژ ئوسمین را بقه
ته‌ولی، رۆنایی که، برا خۆرت هه‌سپ تیمار که.

سه‌یران ل سفده‌ری دا چرا فیتخست و ئەم هه‌ردوو
چوونه ته‌ولی. سه‌یران ور، ئیدی هه‌سپ دکه‌ته بی‌را من.

من ده‌ستی سه‌یرانی گرت، وی ده‌نگی خوه نه‌کر، سۆر
بوو، سه‌ری خوه به‌رژیر کر. ده‌ما من ده‌ره‌قا خوه‌زگینیا

دا ژی را گوت، که‌سه‌ره‌که کور راهیشت:
- ناغا ژ نیفرۆ فا په‌یی باقی من که‌تیه، قه‌له‌ن دده،

باقی من ژی قایله. وی من ژ خوه را بقه...
- چاوا؟

گوتنی سه‌یرانی وه‌ک تیرا ب دلج من که‌تن. سه‌یران،
نه‌قی هه‌سپ ژ من ستاند، فی جاری ژی سه‌یرانی؟

سه‌یرانا فه‌قیر، شوونا نه‌بیا وی تی. لی چاوا بکم؟
- سه‌یران (من گوتی)، وه‌ره هه‌ما ئیشه‌ف ئەم

به‌ه‌فن...
- ناغایی مه‌ بکوژه، نه‌ز به‌ر خوه ناکه‌فم، به‌ر ته
دکه‌فم.

- مالا مه‌ دووره. ئەم ل وه‌لاتی ئورسن، ئەم گوندی
ئه‌رمه‌نیا دا دژین. ناغا نکاره بی بگه‌یژه جه‌م مه‌. بی

ژی ئەو ب مه‌ نکاره. ئەم به‌ه‌فرا قایل بوون.
خوه‌یی داوه‌تی ب ده‌ف و زورنه هاتن په‌ی مه‌، ئەم

چوونه جیی داوه‌تی.
گوندین کوردین وی هه‌ریمی دا عه‌ده‌ته، گو‌مه‌که پی‌زا یا

مه‌زن پاقر دکن. ل ستوونا فا چرا داردا دکن و فیدخن،
گوندی، میتان، خوه‌ندی گشک لی دجفن، ل به‌ر مقامی

ده‌ف و زورنی گو‌فه‌ندی دگرن، دره‌قسن. سه‌ری گو‌فه‌ندی
هه‌ر دو ئالیا دا دگه‌یژه هه‌ف، مرۆف نزانه کیژان

سه‌رگو‌فه‌ندییه، کیژان پۆچکه. ل جه‌م کوردان ره‌قاسی
گو‌فه‌ندی پرن؛ بی گران، بی سقک، بی ب حه‌نه‌ک و

لاقردی... ره‌قاسی ب ده‌نگ، ده‌ما ده‌نگبیژ د گو‌فه‌ندی
دا دسترین، ژ هه‌ف فه‌دگه‌رین و دره‌قسن.

ناغا د ناف گره‌گرا دا روونشتبوو، به‌ر وی سفره

دانیبوون، سه‌ر تژه چه‌ره‌س و میوه کربوون. چاقی به‌یازی
بی‌ن ره‌ش ژ من نه‌دقه‌تیان." ناغا ژی ته‌خمین دکه. ئەم

فه‌گه‌ریان ناغایی عه‌جیبه‌کی بینه سه‌ری من. ره‌قاندنا
سه‌یرانی یا هه‌ره راسته... نه‌زی سه‌یرانی ژی خلاز کم
خوه ژی ژ ناغی و به‌یازی خلاز بکم."

ده‌ره‌نگ ده‌ما گو‌فه‌ند گران بووبوو، بووک کربوونه
گو‌فه‌ندی، نه‌ز ژ جیی داوه‌تی ده‌رکه‌تم، چاوا سه‌یرانی را

قایل بووبووم، هاتمه مالا مه‌لا. سه‌یران حازر هیقییا من
بوو. من ورا خه‌له‌تی کر. بی هه‌سپ خوه سیار به،

سه‌یرانی باقیژه ته‌رکییا خوه و باژۆ، کتی کاره ب ته را
بگه‌یژه؟

فکریم، کوچ ژی هه‌به خالی منه، په‌فکه‌تن، چووبین -
هاتن هه‌یه، باش ئەوه، هه‌سپ کو ئەو دایه من، ئەم بی

به‌ه‌فن.
نه‌ز هه‌سپ ناغی سیار بووم، سه‌یران ژی هه‌سپ مالا

باقی خوه و مه‌ دا لنگی هه‌سپا.
وه‌خته‌کی، گا‌فا من ژ په‌ی خوه نه‌پیری، وه به‌ه‌ک سیار

وه‌ک باب‌ه‌لیسکی ل په‌ی مه‌ تین. ناغا ل هه‌سپ من
سیار خوه را نیژکایا مه‌ دکر. هه‌سپ ئوسا ده‌ات، مه‌جال

ژ من هات برین، ئەم به‌ر ده‌ره‌دکه‌تن؟
- خالۆ، - من په‌ی خوه کره‌ گازی، به‌یله ئەم پی‌یا خوه

دا هه‌رن، برا فرا خرابی چینه‌به.
- من وا - واکال باقی ته‌ کرۆ، که‌لی باقی ته‌ ژ

ده‌ستی من خلایس بوو، ته‌ تری تی ژی خلاز بی؟
گوللا تفنگا ناغی ل هه‌سپا سه‌یرانی که‌ت، سه‌یران ژ

سه‌ر هه‌سپ که‌ت و به‌ر ب من ره‌قی.
مه‌جال ل من هاته برین، من به‌ری تفنگا خوه راستی

ته‌تکا ئەنیا هه‌سپ ناغی کر. ناغا و هه‌سپ گولۆلی
ئه‌ردی بوون، پرین. من ته‌خمین کر ناغا که‌ته بن لاشی

هه‌سپ، ئەو ئیدی نکاره رابه بده دوو مه‌. من ده‌ستی
خوه ئاقیته سه‌یرانی کو باقیژه ته‌رکییا خوه. نشکی فا

ئالیی دنی ده‌نگی تفنگی هات. سه‌یران وه‌ک باره‌کی
گران ب من فا داردا بوو، من زه‌قت نه‌کر، که‌ت. به‌یازی

ل سه‌یرانی خست. سیارا دۆرا مه‌ گرتن. من هه‌ر تشت
هیشت و دا لنگی هه‌سپ.

سیار ناغی جقیان، به‌یازی ژی دا په‌ی من:
- ئوسمان بسه‌نه من ب خوه را بقه، لنگی ناغی

شکه‌ستییه نکاره په‌ی مه‌ که‌فه.
- من هه‌سپ داژۆت، کو ژی دوور که‌فم، ده‌ستی وی

خلاز بم. خانی بوو، نیشانداره که رند بوو. فزینا گولا بوو سهر من را دافیت. مهجالا من هات برین، من گولهک بهری ههسپیی بهیازی ژی دا. بهیاز و ههسپ ژ ئوردی دریتژ بوون. ئەز که تم ناڤ گهلیهکی و ههتا ژ من ههبوو ههسپ ناژۆت. گهلهکی چووم. من تهخمین کر کو ئیدی کهس پهی من تونه. د گیلی دا ههسپ تهولاند و د تالدي زنارهکی دا قهلهزیام. ههو من چاڤی خوه قه کر رۆژ دچه ئاڤا.

قههفاتیی سهران ژ بهر چاڤی من نه دچوو: "ئهز بوومه سه به بی عه مرئ وئ به له نگازی. سهری که ژ بو وئ ئوغرییه، ئەزئ هه ڤم هه وارا سهرانی، یان خلاز کم، یان بیتمه کوشتن."

نیڤی شهڤی گهیشتمه گوندی مهلی. رهڤی رئ، پشتا مالا مهلا کوخهکی کهڤن هه بوو، کادینا کاییی بوو. فکریم، کو باش دبه ههسپیی خوه هه ما ل ور گری دم، ب دزی فا هه ڤم مالا مهلا. سهران که چا و بیه، چاوا ژی هه به دلئ وئ و ژنئ وئ سهر که چا وان بیتمه.

من تی دهرخست د کادینئ دا ئنتین - ئوفینا مروڤا تی. که تمه کادینئ، ل سهر کایه لاشئ سهرانا به له نگازا بریندار دریتژ کریه. ژنه که پیر ل بهر ڤوونشتیه - توکییی؟ (بوو زارینا پیرئ)، هه وارا خوه دئ، سه یدو ئاغا هه ما زانیبوو ئەز هاتمه فرا، سبئ وئ من بکوژه...

- نه ترسه پیرئ ئەز سه فا سهرانی هاتمه. ئەز ئوسمان! لاشئ سهرانا بریندار هه ما ب کنجان فا ل سهر کایئ دریتژ بوو هه ڤه - هه ڤا وئ بوو. خوون گهلهک ژ برینا وئ چوو بوو.

- سهران، سهران، ئەزم، ئوسمان، هاتمه ته بیم. - سهرانی چاڤی خوه شه نه کر، خوون تی دا نه ما بوو، ژ تاڤهت که تبوو:

- سهران ئەزم، ئوسمان، چاڤی خوه قه که! سهرانی دهستی من هه شک گرت، جارهک دن ژ هه ڤی خوه چوو.

- ئوسمان ته چ ئانی سهرئ سهرانا من ئا سیوی، سهرانا من ئا بیبهخت و به له نگاز... گوندیا من را دهره قا ته دا گۆتن. گۆتن ته سهران ره فاندیه.

- توکییی پیرئ؟ ئەز هاتمه سه سهرانی بیم، ئەزئ سهرانی بگهینم که کیم و دۆختورا، ب ئیلاج و مه له ما قهنج کم...

- قهنج بوو (پیری هیدی گۆت) کو لنگئ ئاغئ و به یاز خانئ ژی شکه ستنه. لاشئ وان برنه گوندی وان، یان نا سهران نه ا تونه بوو. ئاغئ گۆتییه، کو لاشئ سهرانی بینن باڤیژنه فی کادینئ کایئ، کهس سهردا نه بی هه تا دمره...

- لئ مه لا و ژنا وئ؟ دئ - باڤی سهرانی. نه دئ و باڤن؟ دلئ وان ل سهر سهرانی نایشه؟

- مه لا ژن ئانی سهر که چا من، که چا منی فه قیرا بیخوه دی... مه له عه مرئ که چا من خوار... ژ که چا من تهک سهران ما. من سهرانا خوه خوه بی کر، مه زن کر. ئاغایئ کووچک بوو بکرچیی سهرانا من. مه لا ژی هات سهران ژ من ستهند بر کو قه له ن بستینه.

- دایی، ئوسانه، که سه کی سهرانی نینه، تو ژی نکاری سهرانی خلاس کی... ئەمه کی خوه ل سهرانی هه لال که، ئەم پشتا هه سپئ کن. به لکی ب ته هه رکی دگهینم باژاره کی، سهر که کیم - دۆختورا، ئەز گه ره کی سهرانی بگهینمه وه لاتئ ئوس، خلاز کم...

من لاشئ سهرانی دانی ل سهر پشتا هه سپئ، دهستی پیری راموسا، دزگینا هه سپئ گرت و ریکه تم. رئ دا چقاس دچوو حالی سهرانی گران دبوو. من نکاریبوو سهران خلاز کرا.

من سهرانا خوه یا ده لال ته سلیمی خوه لیئ کر... هه تا نه ا ژئ ئەز ل بهر ویتدانئ خوه گونه هه کارم. ده، بی ل بهر کئ دکهڤی، هه سپئ خوه سیار به، سهرانا خوه هه لده برهڤینه، یان ژئ گوله کییی بهری نه تکا ئاغئ بده. به یازی ژئ بشینه جه همنئ... سهرانا خوه هه لده، وه ره. د ناڤ گورا دا مروڤ ژئ گه ره کئ گور به.

- ئا کاملئ من، ئوسا هاته سهرئ من و سهرانا مه لا...

۱۹۷۹

سه چاوه:

تۆلهلدان، عه سه کرئ بۆیک، چاپا نه ول، ۲۰۱۵، ئزمیر، ل

۶۷

فه ره نه گۆک:

ئۆده: دیوه خان

گلی کر: گپرا به وه، فه گۆتن

قەنج: باش، چاک، برینا وی قەنج بوو: برینه‌که‌ی چاک بووه‌وه، چاک بووه.

په‌ی را: پاشان، پشت را، پاشنی
خۆرتەکی سڤک: گەنجیکی سووکه‌له
خه‌به‌رخوه‌ش: قسه‌خۆش
حه‌نه‌کچی: گالته‌باز، گالته‌چی،

نه‌بی: نه‌قی، نه‌وه
ساقا: سه‌فا، بۆنا، ژ بۆنا، ژ به‌ر، له‌به‌ر
لاقردی: حه‌نه‌ک، گالته، گه‌مه، یاری
متاله: نه‌ندیشه، خه‌یاڵ

رئ دا: له‌ رێگا‌دا
به‌لی: به‌لا

جیوانمیره‌کی گۆتتا وه‌ بوو: تا بلتی جوامیر بوو.
کن: کورت، قوت

خێلف: خیاڵ، ناراست، درۆ، هه‌له، شاشی
ژ زوو فا: له‌ زوووه‌وه

بیرئ: له‌ ولات، (بیر) وشه‌یه‌کی تورکیه، واتای شوین دهدات.
به‌ره‌ک: هۆز، قه‌بیله، به‌ره‌کا مه: له‌ هۆزه‌که‌ی ئیمه‌یه.

هه‌یلۆ: تاهوو، هه‌ئهوو
ئاغئ: ئاغا

پیتز: په‌ز، می، میه، مه‌ر
چیر: له‌وه‌ر

کالک: باپیر، کالکین مه: باپیرانمان
له‌هف تین: پیک دینه‌وه، ریکده‌که‌ون

هان ژ ته‌ را فان په‌را: ها/هانئ ئه‌م پارانه‌ بو‌تۆ، ها ئه‌م پارانه‌ بگره.

چارخ: پیتلاوی چه‌رم، له‌چه‌رمی ولاخ دروستکراو
که‌له‌ کن: پارچه‌ پارچه‌ی بکه‌ن. سه‌ر ژیکن، سه‌ری بپرن

یۆلی دچن: ده‌گۆزه‌رتین، به‌رتی ده‌که‌ن.
ژ به‌رئ فا: له‌ زوووه‌وه، له‌ پيشانه‌وه

گومری: ناوی شارێکی ئه‌رمه‌نستانه، سالیین ئه‌رمه‌نستان که‌ته
بن ده‌ستئ ده‌وله‌تا روه‌سیا، نیشتین سالیین ۱۸۰۰ هه‌تا
دامه‌زراندنا ده‌وله‌تا سوڤیه‌تئ ناڤکرن ئالیکساندراپۆل، سه‌ر ناڤئ
قراڤی روه‌سیا، پاشی کرن لینینیکان، سه‌ر ناڤئ لینین، نه‌ها
گومریه، ل سه‌ر سنوورئ تورکیا به.

هوروم: یونان، یۆنان

مه‌له‌ک: ئه‌و روه‌سیانه‌ی ئاواره‌ی ئه‌رمه‌نستان بوون.

کارتۆل: په‌تاته، په‌تات، که‌پوله، کرتۆپ، قۆمپیر، سیتک
کولاڤ: له‌با

حاجه‌ت و خه‌ملا پیره‌کا: پیداوایستی و جوانکارییه‌کانی
نافره‌تان.

ئیمه‌کی خورت: ده‌مه‌کی باش، کاتیکی زۆر، ده‌میکی باش
ته‌فا: هه‌مووان، هه‌موویان، گشتکا، ته‌ف: هه‌موو، گشت

عه‌قد: عه‌بد، به‌نده

کویار: به‌فیز، به‌ده‌عیه

نیت: نیه‌ت، نیاز

خالان: خالوان، خالان

ئاپان: مامان، مامه‌کانی

پیشه‌وتی: دلسۆز

ور دا نه‌چه: مه‌چۆ ئه‌وی

کومره‌شی: سکره‌شی، زگره‌شی، کیندار

ئامنئ: پیتاوه‌ری، وشه‌یه‌کی عه‌ره‌بیه‌ی و له‌ (امن)ه‌وه‌ هاتووه.

حه‌فز: پاراستن، وشه‌یه‌کی عه‌ره‌بیه‌ی (حفظ).

ئارخاین: دلتیا

ته‌میا من ل ته‌ به: ئامۆزگاریم بو‌تۆ ئه‌وه‌یه.

قاتی هه‌سپئ خوه‌ به: ئاگاداری هه‌سپه‌که‌ت به.

راچاف بکه: ده‌ستنیشان بکه.

نیفچه‌یی: مامناوه‌ندی

ئه‌ز به‌ر خوه‌ ناڤکم: له‌به‌ر خۆم نییه

به‌ر ته‌ دکه‌قم: له‌به‌ر تۆمه

داردا دکن: به‌دارتوه‌ی ده‌که‌ن، هه‌لی ده‌واسن، دایده‌له‌قتین،

داده‌له‌قتین

ڤیدخن: پیده‌که‌ن، دایده‌گیرسیتن

دسترتین: گۆرانی ده‌لی

وه: وا، فا، فایه، فایا

قرا: لیره

ته‌ ترئ تی ژئ خلاس بی: وا ده‌زانی تۆش پرگارت ده‌بی

گولۆل: غلۆز، خولانه‌وه

ب من فا داردابوو: خۆی به‌ منه‌وه‌ هه‌لواسی بوو.

خانئ بوو: دیار بوو

نیشاندار: نیشانه‌شکین، نیشانه‌چی

ڤزین: ویزه، ویزه‌ی گولله

گیلی: گه‌لی، گه‌روو، نه‌وال

تالده: په‌نا، په‌سبو

سیتی: هه‌تیبو

ته‌حه‌ر: شتیوه، جۆز، ته‌عر

له‌هف دانی: ریک که‌وتن، پیک هاتن

ئامنیه‌ت: ئاسایش

دهواره که ژار: ولاختیکی لاواز

کو وهختی دا: تا کوله کاتی خویدا

پاک: باش

نهمه نی: جوورده کی خالی، خالیچه نه، جوړیکه له مافوور

وی بکه تا: دهکوت

چارخ: ژ چه رمی/ پوسستی گا و چیله کا درووتنه دکن لنگی

خوه. پیتلوی چه رم

یولن: (یول، وشه یه کی تورکیه، له بنه رتدا واته ریگا)،

گوزهران، به ریوه جون، بژیو

نه دیر: ناقی نه دیر دا، هه تاو شهوقی دا، هه تاو ده رکه وت. ل

جزیره ی بوتان، له سهر چیای جودی جارن ناگریک هه لده کرا که

نیشانیه ک یان هه والیک بوو بۆ خه لکی ناوچه که، له وانه یه

ریشه ی وشه که له (نذیر) ی عه ره بیه وه هاتی.

بکرچی: بکر، کرپار

دزگین: ده زگین، ده سگین، دزگیر) له وانه یه له دوو وشه ی ده ست

و گرتنه وه هاتی، که وشه ی تریشی لی دروست بووه وه کو ده سگیر

یان ده سگیر، گهم، گهمک، ههوسار، ههفسار، ههوسار،

وهسار، نهوسار، دهسکه وسار، دهسه وسار، فسار، دۆخه فسار،

دۆخی ههوسار، دهسکه ریشمه، ریشمه، دهسه جلّه و، دهسه جلّو،

سه رکه له، رشمه، دهسه جلّه. زور ناوی تریشی هه ن.

ته رک: پاشه وه/ پشته وه ی سوار

چکا: هه لا، کوا، کوا بزاین چۆن ده بین

قاتی هه سپی خوه به: ناگاداری هه سپه که ی خۆت به.

خالو ده ی ل خولام کر: خالو خولامه که ی دهنگ دا، دهنگی دا،

به خولامه که ی گووت.

دیمت قه مهر: روو نه سمهر، قه مهر: نه سمهر، سووریکه تاریک

بیشهرم دهات خانن: بیشهرم دیار بوو. خان، خوبان، خوبا:

دیار

چاف گه له ک ناج و به یانی: چافن وی برچی تیر نه ده بوون.

کورته ژینه نیگاریا نفیسکاری:

عه سکه ری بۆیک له ۳۱ ئی ئاگوستا سال ۱۹۴۱ ئی دا، ل

گونده کی کوردان ئی ب ناقی قوونده خسازئ (نهما ریا ته زه) کول

سهر ناخبارانا نهمه نستانییه، د ناقا مالباته که کوردین ئیزدی ده

هاتیبه دنیا یی. پشتی خوه ندنا دبستانین گوندئ خوه و گوندئ

جیرانئ نه له گه زئ کوتا دکه، نه و دچه ل نه نستیتویا مالهبه بوونا

گوندیتی یا بازاری بیتریشانی دخوینه. د سال ۱۹۷۴ ان دا ته زا

دۆکتورین دپاریزه. شووندا ل ور دبه سه روکی به شه که وی یا

زانیاری و لیکولینن. ته فی کارئ زانیاری نه و سا ژی گه له ک

سالان ل زانینگه ها بیتریشانی یا مالهبه بوونا گوندیتیبه درستی

ریشه برنا (سه رکریکرنا) مالهبه بوونا گوندیتیبه دده خوهنده فانان. د

واری زانیاریا ئابوریا (نه کونویکا) گوندیتیا نهمه نستانی ده

خوه دانی گه له ک خه باتین زانیارییه.

پشتی هلهوشینا یه کیتیا سو فیه تان سال ۱۹۹۳ ئان ده ست ژ

کار و باری خوه بین نفیسکاری، زانیاری و فاکی دمه شینه.

عه سکه ری بۆیک ل سال ۱۹۸۴ ئان فه، نه دنامی یه کیتیا

نفیسکاریه سو فییتییه، نه دنامی یه کیتیا نفیسکاریه کومارین

نهمه نستانی و قازاخستانی، نه دنامه کی په نا کورد. نه و ده فقه ده فی

۲۵ سالان سه کره ته ری به شا نفیسکاریه کورد ئا یه کیتیا

نفیسکاریه نهمه نستانی بووه. نه و ل سال ۱۹۹۹ ئان فه

سه روکی کومیتیه یا ره وشه نییری یا مالا ئیزدیان ئا بازاری

ئولده نیوورگییه. وی د سال ۲۰۱۲ ئان ده د ما ئیزدان ده ناقه ندا

لیکولینن ئیزدیناسیبه دامه زرانده

نهما بووه ناقه نده کا ره وشه نییری، کوردیزانیی و ئیزدیناسیبه و

که دا د. عه سکه ری بۆیک د وی واری ده پره. ب بهر پرسیاری،

ئینسیاتیف و ته فلیبوونا وی ئالی ب ده هان سه مینه ر، کونفهرانسو

چلاکیتین جفاکی و زانیاری تین لدارخستن. دیسان ل مالا ئیزدیان

مالپهرین "دهنگی ئیزدیان" و "ئیزدیناس" تین وه شانندن. وه شاننا

"دهنگی ئیزدیان" ب ده هان پرتووک ب حازرکن و بهر پرسیاری وی

هاتن وه شانندن و نهما ژی کوفارا ئیزدیناس د وه شینه.

نیزیکی بیست بهرهمین وی هه نه، نهما ل نه لمانیایه دژی.